

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Europejski program rozwoju przemysłu obronnego”

[COM(2017) 294 final]

(2018/C 129/08)

Sprawozdawca: **Antonello PEZZINI**Współsprawozdawca: **Éric BRUNE**

Wniosek o konsultację	7.6.2017
Podstawa prawna	Artykuł 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Organ odpowiedzialny	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle (CCMI)
Data przyjęcia przez CCMI	16.11.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	7.12.2017
Sesja plenarna nr	530
Wynik głosowania	133/2/5
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny zdecydowanie popiera ustanowienie europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego (EDIDP) w celu stworzenia interoperacyjnego oraz zintegrowanego systemu wspólnej obrony – który jest potrzebny bardziej niż kiedykolwiek ze względu na obecną sytuację geopolityczną – poprzez rozwinięcie strategicznej autonomii Europy w przemyśle obronnym⁽¹⁾ oraz stworzenie wspólnej solidnej europejskiej bazy przemysłowej i technologicznej.

1.2. EKES uważa, że niezbędne jest wypracowanie nowego podejścia zakładającego, że stała współpraca strukturalna (PESCO) jest głównym narzędziem traktatu lizbońskiego mogącym pełnić funkcję zarówno politycznego inkubatora dla budowy „obronnej Europy”, jak i katalizatora gotowości i zobowiązań państw członkowskich, zgodnie z art. 42 ust. 6 i art. 46 TUE oraz protokołu 10 do Traktatu.

1.3. Według Komitetu jedynie „inkluzywna i ambitna” stała współpraca strukturalna⁽²⁾, w ramach której udałooby się sporządzić wykaz kryteriów i wiążących zobowiązań, może uruchomić proces mogący przewyciężyć rozdrobnienie popytu i podaży oraz stopniowo stworzyć przejrzysty i otwarty rynek europejski.

1.4. EKES uważa, że rozporządzenie w sprawie europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego powinno wpisywać się we wspólną strategiczną wizję tego przemysłu, która zmierzałaby do skutecznego włączenia europejskich producentów i użytkowników z przynajmniej trzech państw członkowskich w finansowane projekty oraz zakupy produktów i usług.

1.5. Komitet zdecydowanie zgadza się z potrzebą zorganizowanego dialogu na szczeblu europejskim w synergii i koordynacji z NATO⁽³⁾ oraz Radą ds. Obrony, dzięki któremu można by zapewnić trwałe przywództwo polityczne oraz forum konsultacji i przyjmowania decyzji na faktycznie europejskim szczeblu.

1.6. EKES uważa, że niezbędne jest zapewnienie takiego zarządzania europejskim programem rozwoju przemysłu obronnego, by można było określić wspólne i konkretne cele za pośrednictwem:

— komitetu doradczego złożonego z ekspertów ds. przemysłu określającego priorytety w programie prac oraz komitetu zarządzającego z udziałem państw członkowskich.

⁽¹⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 62.

⁽²⁾ Zob. Rada Europejska z 22–23 czerwca 2017 r.

⁽³⁾ Zob. wspólna deklaracja z 8 lipca 2016 r.

1.7. W rozporządzeniu trzeba zapewnić:

- odpowiednią równowagę geograficzną między państwami europejskimi;
- znaczący udział małych przedsiębiorstw;
- rozwiązanie problemu niepewności zatrudnienia pracowników europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego i potwierdzenie finansowania ze środków UE;
- przestrzeganie norm społecznych i środowiskowych, w szczególności w zakresie ekoprojektu i bezpieczeństwa pracy⁽⁴⁾, aby zapewnić zachowanie wysokich kwalifikacji w sektorze;
- takie warunki, by wszystkie przedsiębiorstwa w UE, niezależnie od ich lokalizacji i wielkości, miały przejrzyste możliwości uczestnictwa w europejskim programie rozwoju przemysłu obronnego.

1.8. EKES zgadza się, że europejski program rozwoju przemysłu obronnego powinien skupić się na rozwoju produktów i usług oraz tworzeniu ich prototypów.

1.9. Komitet uważa, że przed stworzeniem wspólnych europejskich ram obrony konieczne jest rozwinięcie **powszechnej europejskiej kultury obrony i bezpieczeństwa** mającej na celu nadanie pełnego sensu europejskiemu obywatelstwu.

2. Wprowadzenie

Dążenie do ustanowienia rozwiązań w zakresie wspólnej europejskiej obrony jest bardzo delikatną kwestią, która wciąż powraca w ramach europejskiego projektu integracji.

2.1. Pierwszą próbą było utworzenie Europejskiej Wspólnoty Obronnej (EWO) w 1954 r. Zakończyła się ona niepowodzeniem dnia 30 sierpnia 1954 r. Druga to zainicjowanie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony w 2000 r., a następnie utworzenie Europejskiej Agencji Obrony (EDA) w 2004 r. Kolejnymi działaniami były opracowanie globalnej strategii UE (EUGS)⁽⁵⁾ i, wreszcie, wspólna deklaracja UE-NATO z 2016 r.⁽⁶⁾

2.2. Dalszy rozwój przemysłu obronnego może nie tylko przynieść znaczne korzyści dla gospodarki europejskiej, ale także – o ile będzie prowadzony w sposób perspektywiczny – stać się kluczowym elementem umożliwiającym wdrożenie bardziej kompleksowej i lepiej dostosowanej wizji, której celem jest stworzenie prawdziwie europejskiego systemu obrony.

2.3. Wymagające czasu, ale konieczne przewyższenie narodowego podejścia do obronności – które to podejście nie przystaje między innymi do potężnych koalicji polityczno-wojskowych działających na świecie, i które wykazało kruchość i słabość polityczną Europy wobec wielkich globalnych wydarzeń – mogłoby opierać się na inicjatywie Parlamentu i Rady. Inicjatywa ta mogłaby z kolei promować przemysł i europejski rynek obronny za pośrednictwem działań Komisji.

2.3.1. Europejski przemysł obronny – rozumiany jako cała branża opracowująca, wytwarzająca i zapewniająca towary i usługi dla sił zbrojnych, policji oraz sił bezpieczeństwa państw członkowskich UE – ma kilka cech szczególnych: zmiany technologiczne radykalnie przekształcają charakter i oblicze obrony i bezpieczeństwa, wywierając silny wpływ na przemysł, począwszy od wykorzystania dużych zbiorów danych po bezałogowe pojazdy i urządzenia oraz sztuczną inteligencję.

2.3.2. Z perspektywy europejskiej gospodarki należy stwierdzić, że – biorąc pod uwagę, że obroty europejskiego przemysłu obronnego wynoszą 100 mld EUR rocznie i że zatrudnionych jest w nim 1,4 mln wysoko wykwalifikowanych pracowników⁽⁷⁾ – jest on wiodącym sektorem w UE i ma znaczący wpływ na inne sektory, takie jak przemysł elektroniczny, lotniczy, stoczniowy, kosmiczny lub tkanin technicznych.

2.3.3. Z perspektywy technologii należy z kolei zauważyć, że prowadzenie ciągłych prac nad najbardziej zaawansowanymi technologiami zwiększa konkurencyjność Unii, ponieważ pojawiają się korzyści uboczne w postaci ośrodków doskonałości, które należy wspierać, aby włączyć technologie cywilne do złożonych systemów, które można by dostosować do określonych uwarunkowań obronnych.

⁽⁴⁾ ISO 14000 i ISO 18000, ISO14006 i ISO 45001, ISO 14006.

⁽⁵⁾ Unia Europejska, „Wspólna wizja, wspólne działanie”, czerwiec 2016 r., https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

⁽⁶⁾ Wspólna deklaracja, Warszawa, 8 lipca 2016 r., http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm.

⁽⁷⁾ Aerospace and Defence Industries Association of Europe (Europejskie Stowarzyszenie Przemysłu Lotniczego, Kosmicznego i Obronnego), 2017.

2.3.4. Z punktu widzenia rynku wewnętrznego rynek obronny był zawsze wyłączony z procesu tworzenia jednolitego rynku europejskiego, a utrzymanie 27 rynków krajowych – rozdzielonych przez programy krajowe – uniemożliwiło czerpanie korzyści skali w ramach produkcji⁽⁸⁾.

2.3.5. Z punktu widzenia popytu należy stwierdzić, że przemysł obronny w dużej mierze zależy od popytu w poszczególnych państwach i od budżetów krajowych. W ostatniej dekadzie budżety obronne w UE zmniejszyły się o 2 mld EUR rocznie, a 27 państw członkowskich UE przeznaczało na obronę średnio 1,32 % PKB.

2.3.6. Ze strategicznej perspektywy należy stwierdzić, że jeśli Europa ma zagwarantować odpowiedni poziom bezpieczeństwa swoim obywatelom i przedsiębiorstwom, chronić integralność terytorialną swoich granic i przyjąć odpowiedzialność za sytuację na świecie, musi zapewnić wiarygodne zdolności obronne, przy czym należy zagwarantować odpowiedni poziom niezależności strategicznej oraz rozwój technologiczny i przemysłowy w oparciu o wspólną europejską bazę.

2.4. Obecna sytuacja również podważa zdolność Europy do radzenia sobie z nowymi wyzwaniami w zakresie bezpieczeństwa w obliczu coraz szybszego starzenia się urządzeń i rosnących kosztów wyposażenia⁽⁹⁾.

2.4.1. Inwestycje w obronność UE jako całości stanowią dziś mniej niż połowę inwestycji amerykańskich.

2.5. Podczas gdy europejski przemysł obronny zdołał przynajmniej częściowo zrównoważyć zmniejszenie krajowych zamówień dzięki eksportowi oraz globalizacji produkcji i sprzedaży, utrzymujące się rozdrobnienie polityki obronnej doprowadziło do coraz większych braków i słabości pod względem:

- utraconych korzyści skali,
- stałego wzrostu jednostkowych kosztów produkcji,
- braku konkurencji między przedsiębiorstwami w krajach produkcji,
- rozbieżności w normach technicznych i regulacyjnych,
- wolniejszego tempa innowacji,
- rosnącej przepaści technologicznej w stosunku do wiodących przedsiębiorstw spoza UE,
- wysokiego poziomu zależności od zagranicznych dostawców.

2.6. Sytuacja ta również negatywnie oddziałuje na zdolność Europy do radzenia sobie z nowymi wyzwaniami, jeśli uwzględną się stosunkowo niskie zobowiązania w zakresie wydatków w połączeniu z niskim poziomem harmonizacji polityk krajowych.

2.6.1. Ponadto 80 % zamówień w dziedzinie obronności jest wciąż realizowane wyłącznie na szczeblu krajowym, co wiąże się z oczywistym powielaniem kosztów.

2.7. Siły zbrojne krajów UE osiągnęły wysoki stopień integracji pod względem operacyjnym i mają długie doświadczenie we współpracy, ale wciąż stanowią 27 zupełnie odrębnych struktur, wspieranych przez wyłącznie krajowe służby – choć coraz częściej korzystają z różnego rodzaju inicjatyw, które wchodzą w zakres tzw. wspólnego pozyskiwania i wykorzystywania zdolności wojskowych (ang. pooling and sharing)⁽¹⁰⁾.

2.8. W różnych dokumentach wydanych w ramach globalnej strategii UE (EUGS) ustanowiono pięć szczególnie ważnych dla europejskiej obronności konkretnych celów:

- 1) dysponowanie pełnym spektrum zdolności wojskowych – lądowych, powietrznych, kosmicznych i morskich;
- 2) zapewnienie technologicznych i przemysłowych środków umożliwiających zdobycie i zachowanie zdolności wojskowych niezbędnych do niezależnego działania;
- 3) inwestowanie w zdalnie sterowane statki powietrzne (RPA);

⁽⁸⁾ SWD(2017) 228 final, pkt 2.2.

⁽⁹⁾ Zob. pkt 9.

⁽¹⁰⁾ Zob. np. programy Eurofighter Thypoon lub A400M.

- 4) inwestowanie w łączność satelitarną, niezależny dostęp do przestrzeni kosmicznej i stałą obserwację Ziemi;
- 5) wyposażenie państw członkowskich w zdolności obronne przed zagrożeniami cybernetycznymi i pomaganie państwom członkowskim w tym zakresie.

2.9. Pakiet inicjatyw, w skład którego wchodzi wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego europejski program rozwoju przemysłu obronnego oraz wniosek w sprawie ustanowienia Europejskiego Funduszu Obronnego na rzecz wspierania wspólnych inwestycji w badania i rozwój technologii i materiałów, ma na celu zainicjowanie procesu reformy sektora obronności i bezpieczeństwa w następującym zakresie:

- wzmocnienie współpracy między państwami członkowskimi oraz tworzenie nowych programów współpracy,
- ograniczenie barier między rynkami krajowymi,
- pomaganie w zwiększaniu konkurencyjności europejskiego przemysłu obronnego,
- wspieranie synergii między badaniami cywilnymi i wojskowymi,
- określenie sektorów, które mogą przyczynić się do zwiększenia zdolności obronnych Europy, takich jak sektor energetyczny, kosmiczny i technologii podwójnego zastosowania.

2.9.1. W celu sprostania globalnym wyzwaniom w omawianym sektorze należy rozwinąć potencjał Europejskiej Agencji Obrony do określenia wspólnych dziedzin działań operacyjnych, które zostaną przedłożone do decyzji państw członkowskich.

2.10. Na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2016 r. Rada Europejska zwróciła się „o przedstawienie w pierwszym półroczu 2017 r. wniosków w sprawie ustanowienia Europejskiego Funduszu Obronnego obejmującego segment dotyczący wspólnego rozwoju zdolności, jak razem uzgodniły państwa członkowskie”⁽¹¹⁾. W marcu 2017 r. w konkluzjach ze wspólnego posiedzenia Rady do Spraw Zagranicznych i Obrony wyrażono nadzieję na ustanowienie Komórki Planowania i Prowadzenia Operacji Wojskowych (MPCC) oraz nowej struktury, aby zwiększyć zdolności UE do szybszego, skuteczniejszego i bardziej ujednoliconego reagowania.

2.11. W dniach 22–23 czerwca 2017 r. Rada Europejska zgodziła się, że „należy rozpocząć inkluzywną i ambitną stałą współpracę strukturalną (PESCO)” w oparciu o wspólny wykaz kryteriów i wiążących zobowiązań z pełnym poszanowaniem postanowień art. 42 ust. 6 oraz art. 46 TUE oraz Protokołu nr 10 do Traktatu, stosownie do krajowego planowania obronnego oraz zobowiązań uzgodnionych przez odnośne państwa członkowskie w ramach NATO i ONZ⁽¹²⁾.

2.12. Ze swojej strony Parlament Europejski nadal zabiega o zacieśnienie współpracy między państwami członkowskimi UE w sektorze obronności, jak również o pełne wdrożenie traktatu lizbońskiego w zakresie bezpieczeństwa i obrony. W swej rezolucji z dnia 22 listopada 2016 r. w sprawie Europejskiej Unii Obrony⁽¹³⁾ PE zachęcił „Radę Europejską do przyjęcia wiodącej roli w stopniowym kształtowaniu wspólnej polityki obronnej Unii” oraz do zapewnienia dodatkowych środków finansowych na jej realizację.

2.12.1. Parlament Europejski podkreślił również konieczność dysponowania przez państwa europejskie wiarygodnymi zdolnościami wojskowymi, wezwał państwa członkowskie do wzmożenia wysiłków na zasadzie współpracy i ponowił swój apel o systematyczne koordynowanie wymogów wojskowych w ramach zharmonizowanego procesu planowania, skoordynowanego z procesem planowania obrony NATO⁽¹⁴⁾.

2.13. Komitet ze swojej strony wielokrotnie wypowiedział się w sprawie polityki obronnej⁽¹⁵⁾, apelując „o osiągnięcie istotnego postępu jakościowego w kierunku europejskiej współpracy obronnej, gdyż rynek i przemysł obronny UE są zbyt rozproszone [...]”⁽¹⁶⁾.

⁽¹¹⁾ Konkluzje Rady do Spraw Zagranicznych, 15 listopada 2016 r.

⁽¹²⁾ Zob. przypis 2.

⁽¹³⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0435+0+DOC+XML+V0//PL>.

⁽¹⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0456+0+DOC+XML+V0//PL>.

⁽¹⁵⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 62; Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 125; Dz.U. C 299 z 4.10.2012, s. 17; Dz.U. C 100 z 30.4.2009, s. 114; Dz.U. C 100 z 30.4.2009, s. 109.

⁽¹⁶⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 62.

3. Wniosek Komisji Europejskiej

3.1. Komisja Europejska wnosi o ustanowienie europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego dysponującego pulą środków w wysokości 500 mln EUR, na okres od dnia 1 stycznia 2019 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. Program ten miałby następujące cele:

- zwiększenie zdolności w zakresie konkurencyjności i innowacyjności unijnego przemysłu obronnego poprzez wspieranie projektów w fazie rozwojowej i promowanie wszelkich form innowacji,
- usprawnienie współpracy między przedsiębiorstwami w dziedzinie rozwoju produktów i technologii,
- wspieranie badań naukowych i rozwoju, zwłaszcza w odniesieniu do wykorzystania wyników badań,
- wspieranie współpracy między przedsiębiorstwami w celu ograniczenia powielania działań oraz ich fragmentacji oraz generowania korzyści skali.

3.2. Wkład finansowy UE przyjmuje formę dotacji, instrumentów finansowych oraz zamówień publicznych w celu wspierania projektowania, określania wspólnych specyfikacji technicznych, tworzenia prototypów i testowania, kwalifikowania i certyfikacji produktów, części składowych oraz technologii obronnych.

3.3. Proponowane kryteria kwalifikowalności są następujące: propozycje współpracy muszą angażować przynajmniej trzy przedsiębiorstwa z siedzibą w co najmniej dwóch różnych państwach członkowskich; stawki finansowania w przypadku tworzenia prototypów muszą ograniczać się do 20 % całkowitego kosztu projektu, we wszystkich innych przypadkach natomiast może być sfinansowany całkowity koszt działania.

4. Uwagi ogólne

4.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wymienione w komunikacie inicjatywy, których celem jest stawienie czoła wyzwaniom jutra i zapewnienie bezpieczeństwa – w tym bezpieczeństwa cybernetycznego – obywateli poprzez zwiększenie strategicznej autonomii europejskiego przemysłu obronnego i stworzenie solidnej wspólnej bazy przemysłowej i technologicznej.

4.2. Komitet zdecydowanie popiera ustanowienie – za sprawą wniosku dotyczącego rozporządzenia – europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego, **co stanowi pierwszy krok, który wymaga udoskonalenia i wzmocnienia** w odniesieniu do przydzielonych obecnie środków, tak aby ostatecznie stworzyć wspólny system obrony, zwłaszcza w dziedzinie badań i rozwoju. Jest on dziś potrzebny bardziej niż kiedykolwiek, biorąc pod uwagę aktualną sytuację geopolityczną.

4.3. Zdaniem EKES-u nadszedł czas, by utworzyć faktyczny, kompletny, skuteczny i konkurencyjny **europejski jednolity rynek obrony dla UE-27**, który charakteryzować się będzie następującymi cechami:

- większą otwartością i brakiem segmentacji, również pod względem przepisów, specyfikacji technicznych i certyfikacji KE,
- lepszym dostępem do surowców,
- konkretnym wsparciem dla MŚP oraz przedsiębiorstw pośredniczących,
- ułatwionym dostępem do finansowania, informacji oraz innych rynków,
- wysokim stopniem wyspecjalizowania zadań,
- wydajnym wykorzystaniem infrastruktury energetycznej i kosmicznej,
- lepszą ochroną granic i zapewnieniem niezbędnego bezpieczeństwa morskiego,
- opracowywaniem prognoz w celu stworzenia wspólnej wizji w całej UE,
- zrównoważonym i akceptowalnym społecznie rozwojem zapobiegającym niepewności zatrudnienia,
- łatwiejszą wymianą w ramach sektora wewnątrz UE poprzez uproszczenie czasowych przywozów między przedsiębiorstwami dla podmiotów gospodarczych AEOS⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁷⁾ AEOS (*authorised economic operator for security and safety* – przedsiębiorca upoważniony do korzystania z ułatwień w zakresie bezpieczeństwa i ochrony) – podmiot spełniający odpowiednie normy dotyczące bezpieczeństwa międzynarodowego łańcucha dostaw.

4.3.1. EKES jest przekonany, że tylko przeciwdziałanie niepewności zatrudnienia pracowników europejskiej bazy technologicznej i przemysłowej w dziedzinie obronności umożliwi przedsiębiorstwom nabycie wymaganych umiejętności oraz osiągnięcie celów wyznaczonych w programie EDIDP.

4.4. Komitet uważa, że **pula środków finansowych** EDIDP jest bardzo ograniczona, i że program ten powinien również być zasilany z EFIS tak, aby zmaksymalizować wpływ technologii podwójnego zastosowania na zatrudnienie, w tym w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności, na rzecz wsparcia uruchomienia jednolitej, silniejszej i lepiej zdefiniowanej europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego (EDTIB) ⁽¹⁸⁾.

4.5. EKES uważa również, że podane kryteria kwalifikowalności są niewystarczające do zapewnienia **rzeczywistego europejskiego wymiaru technologicznej i przemysłowej bazy działań** – powinny one przewidywać konieczność zaproponowania co najmniej trzech oddzielnych przedsiębiorstw **z co najmniej trzech** różnych państw członkowskich, oprócz grup użytkowników tworzonych przez małe przedsiębiorstwa.

4.5.1. Należy ponadto zapewnić odpowiednią równowagę między poszczególnymi państwami europejskimi, jak również znaczący udział małych przedsiębiorstw.

4.6. EKES ma nadzieję, że system finansowania UE zagwarantuje korzyści z rozwoju przede wszystkim dla przedsiębiorstw europejskich.

4.7. Komitet pragnie ponadto, by przepisy dotyczące wywozu broni zostały zharmonizowane w UE, na przykład na podstawie przepisów Traktatu o handlu bronią podpisanego i ratyfikowanego przez wszystkie państwa członkowskie UE w celu wyeliminowania możliwej przyczyny zakłóceń konkurencji między europejskimi przedsiębiorstwami, która mogłaby skomplikować dostęp do rynku wywozu.

4.8. W odniesieniu do rodzajów projektów EKES uważa, że niezbędne jest przeciwdziałanie niepewności zatrudnienia pracowników w europejskim przemyśle obronnym. Celem funduszy europejskich jest wzmocnienie wiedzy fachowej w bazie przemysłowej i technologicznej obrony. Ponieważ wiedza fachowa przemysłu obronnego opiera się na jego pracownikach, przedsiębiorstwach, które ich zatrudniają, powinni im zapewnić długotrwale i pewne umowy o pracę.

4.9. Zdaniem EKES-u to samo dotyczy **kryteriów wyboru projektów**, które powinny uwzględniać następujące główne elementy kwalifikujące:

- przewidywany wpływ, jeśli chodzi o rozszerzanie i poprawę umiejętności pracowników,
- dodatkowy istotny udział MŚP,
- uwzględnienie norm społecznych i ekologicznych ⁽¹⁹⁾.

4.9.1. Zdaniem EKES-u należy przewidzieć, że pewna część (np. 10 %) procedur przetargowych będzie zarezerwowana dla małych projektów, stale otwartych i skierowanych do mniejszych przedsiębiorstw. Pozwoliłoby to na bardziej zrównoważony udział w programie wszystkich aktywnych podmiotów rozwijających technologicznie i innowacyjnie produkty i usługi w sektorze obronnym.

4.10. EKES uważa, że uprawnieniom wykonawczym Komisji musi towarzyszyć takie zarządzanie europejskim programem rozwoju przemysłu obronnego, by można było określić wspólne i konkretne cele za pośrednictwem:

- komitetu doradczego złożonego z ekspertów branżowych z państw członkowskich, który proponowałby obszary priorytetowe,
- komitetu zarządzającego programem, składającego się z przedstawicieli państw członkowskich w celu zapewnienia równowagi geopolitycznej w całej UE.

5. Działania, które należy podjąć:

5.1. Podkreślenie kluczowej roli europejskiej obronności w ochronie interesów Europy w zakresie bezpieczeństwa oraz przyjętych zobowiązań międzynarodowych oraz poszanowania demokracji i praworządności.

5.2. Podkreślenie zdolności i profesjonalizmu sektora wojskowego, postrzeganego jako tradycyjna siła napędowa badań naukowych i innowacji oraz ożywienia gospodarczego i koniunktury przedsiębiorstw w europejskim przemyśle.

⁽¹⁸⁾ EFIS (Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych) – zob. opinia Dz.U. C 75 z 10.3.2017, s. 57.

⁽¹⁹⁾ Zob. przypis 4.

- 5.3. Wzmocnienie poczucia tożsamości europejskiej i przynależności do UE przez wyznawanie tych samych wartości przez obywateli różnych państw.
- 5.4. Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i poparcia obywateli Europy w zakresie struktur wojskowych i działań obronnych.
- 5.5. Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i poparcia Europejczyków w zakresie rozwoju technologicznego instrumentów obrony mających bezpośredni wpływ na społeczeństwo obywatelskie i rozwój państw.
- 5.6. Rozwój aspektu komunikacyjnego w ramach nowego wspólnego podejścia, tak aby zapewnić dostępność pracowników, którzy są coraz lepiej przygotowani i wykwalifikowani w zakresie komunikacji europejskiej. Działania te należy prowadzić zgodnie z zasadą przewodnią, jaką jest „kwalifikacja i koordynacja”, opracowaną w oparciu o europejskie podejście koordynacyjne, w uzgodnieniu z NATO.
- 5.7. Cyberbezpieczeństwo i cyberobrona to sektory, w których obrona jest najważniejszym elementem w Europie, powiązanych z pojawieniem się cyberprzestrzeni jako nowej dziedziny współistniejącej z tradycyjnymi obszarami wojskowości.

Bruksela, dnia 7 grudnia 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
